

OBREMENJENOST, PREOBREMENJENOST, PREMAJHNA OBREMENJENOST – KAKO SE ZNAJTI?

Load, Overload, Underload – How to Manage?

V tokratni številki revije se dotikamo različnih perečih pedagoških tem in jih osvetljujemo ter poglobljamo: kakšne kognitivne obremenitve koristijo učencem in koliko jih je lahko, kdaj pa trčimo na njihove meje in jim lahko s (pre)obremenjevanjem škodimo, kako vzgojno krmariti med permisivnostjo in avtoritarnostjo, kakšno vlogo in pomen pripisati čustveni in socialni pismenosti ter kako ju krepiti, kako delati z otroki z avtistično motnjo – če so povrh vsega še v posebnem programu, kako povezati podjetnost z interdisciplinarnostjo tako, da bo prispevala k večji kakovosti pouka in znanja ipd.

Načelna, vrednotno obarvana in zato neproduktivna »prerekanja« o obremenjenosti, preobremenjenosti ali premajhni obremenjenosti učencev je najbolj elegantno preseči z empirično utemeljenimi teorijami in ugotovitvami raziskav, npr. nevroznanosti, kognitivne znanosti, kognitivne psihologije ipd. Kot pokaže Monika Klojčnik, je teorija kognitivne obremenitve ena takih razlag, ki osvetljujejo različne vidike obremenitev (predvsem spomina) na temeljih raziskovalnih ugotovitev, in nato iz le-teh izpelje priporočila za oblikovanje strategij, ki bodo povečale učinkovitost učenja. Razumevanje,

kako se naši možgani učijo, lahko pomaga učiteljem pri spodbujanju učencev k rabi učinkovitejših učnih pristopov.

Spoznanja o poteku procesov učenja so posebej dragocena pri učencih s posebnimi potrebami, npr. z avtizmom. Avtorica Mirjam Grubar na temelju svojih konkretnih izkušenj opisuje, kako lahko te učence podpremo z ustrežno ureditvijo fizičnega okolja in prostora, s pristopom t. i. strukturiranega poučevanja TEACCH (Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped CHildren), pri katerem z razmejitvijo prostora in s postavitvijo pohoštva jasno opredelimo, čemu je posamezen prostor v učilnici namenjen in kaj se od učenca v njem pričakuje. Ključna pa je strateška uporaba vizualnih opor (postopkovniki s slikovnimi vedenjskimi opomniki z oporami za uravnavanje vedenja, slikovnimi urniki itd.) za postopno in strateško usmerjanje učencev ne le pri učenju, ampak znajdenju v učnem okolju nasploh.

Z vsem tem usmerjanjem na učenca in upoštevanjem njegovih potreb pa se komu morda porodi naslednje pomembno vprašanje: Koliko ne gre pri tem za otrokocentričen pogled, ki je

– sicer narobe razumljen oz. z napačnimi poudarki – naredil že tako veliko škode? V preteklosti smo v reviji že večkrat pisali o pasteh opozicije permisivno – avtoritarno in nakazovali tretjo pot, pot kombiniranja jasnih pričakovanj in meja s podpiranjem in naklonjenostjo. Pristop, ki temelji na prepletu odločnosti in spodbudnosti, vodi iz začaranega nihanja med škodljivimi opozicijami in ohranja potrebno čustveno oporo, a kliče tudi k strukturi, avtoregulativnosti in odgovornosti. Teh dilem se dotika članek Hane Hunjeti.

V kontekstu tega ni naključje, da so vse pogostejši pozivi k razvijanju oz. krepitvi čustvene in socialne pismenosti kot tiste, ki mlade ljudi (pa tudi učitelje) opremi za prepoznavanje in uravnavanje lastnih čustev, za prepoznavanje občutkov drugih in empatijo ter za vzpostavljanje zdravih in odgovornih odnosov. In zato je še toliko bolj dragocen vpogled v to, kako to živeti v razredu, pri pouku oz. med učenci (ne le v dokumentih), avtorice Saše Hafner Bajželj.

Kot rečeno v uvodnem odstavku, vas vabimo še k razmisleku o vrsti drugih tem, ki osvetljujejo, kako lahko učence spodbudimo k zavzetosti – in jih pri tem ne obremenimo!